

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการนิเทศภายในของโรงเรียน
ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานี

The Roles of School Administrators in Internal Supervision of Schools under
Local Administrative Organizations in Uttaradit Province

มานพ จันทะคุณ¹ พิมพพกา ธรรมสิทธิ์² ชลายุทธ์ ทรุทเมือง³

Manop Chantakun, Phimpaka Thammasit, Chalayuth Khrootmuang

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นและบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการนิเทศภายในของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานี ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 13 คน ครู 546 คน รวม 559 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 13 คน และครู 224 คน รวม 237 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 9 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 3 คน ศึกษาพิเศษ 3 คน ครูฝ่ายวิชาการ 2 คน คณาจารย์ 1 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความต้องการจำเป็นในการนิเทศภายในของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานี ทั้ง 4 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายใน ด้านการวางแผนการนิเทศภายใน ด้านการปฏิบัติตามแผนการนิเทศภายใน และด้านความต้องการจำเป็นการนิเทศภายใน

2. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการนิเทศภายในของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วย ด้านความต้องการจำเป็นการนิเทศภายใน โดยการศึกษาบริบทปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ด้านการวางแผนการนิเทศภายใน จัดทำปฏิทินการนิเทศ กำหนดเป้าหมาย จัดลำดับขั้นตอนการปฏิบัติงาน ด้านการปฏิบัติตามแผนการนิเทศภายใน สร้างความเข้าใจระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศและดำเนินการนิเทศ และด้านการประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายใน จัดทำรายงานผลการนิเทศภายใน รายงานต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง

คำสำคัญ (Keywords) : บทบาท; ผู้บริหารสถานศึกษา; การนิเทศภายใน

Received: 2023-06-06 Revised: 2023-06-16 Accepted: 2023-06-18

¹ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี Education Administration Master of Education, Uttaradit Rajabhat University, Thailand. E-mail: warinsinee8910@gmail.com

² อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี Lecturer, Graduate School Faculty of Education, Uttaradit Rajabhat University, Thailand. E-mail: Phimpakathammasit@gmail.com

³ อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี Lecturer, Graduate School Faculty of Education, Uttaradit Rajabhat University, Thailand. E-mail: chalayuth@gmail.com

Abstract

This research article had the objective to study the needs and roles of school administrators in internal supervision at schools under the local government organization. Uttaradit province. The population consisted of 13 school administrators, 546 teachers, totally 559 people. A sample group was included 13 school administrators and 224 teachers, a total of 237 people. The target group of 9 people consisted of 3 school administrators, 3 supervisors, 2 academic teachers, and 1 faculty member. The research tools were questionnaires and interviews. Statistical instruments used in data analysis were percentage, mean, standard deviation, need priority index values and content analysis.

Results showed the followings.

1. The needs priority for the internal supervision of schools under the local administrative organization in Uttaradit province, all 4 areas in descending order, namely was evaluation and internal supervision reports, internal supervision planning, compliance with internal supervision plans, and needs for internal supervision.

2. Roles of school administrators, in internal supervision of schools under local administrative organizations in Uttaradit province, consisted of the needs of internal supervision, based on the studies of the current context problems and needs both inside and outside educational institutions, internal supervision planning, preparations of a supervision calendar wish operational procedure targets, compliance with internal supervision plans. Creations of mutual-understanding between the supervisor and the person receiving the supervision and conduct the supervision, making the supervision evaluation and internal reports, and presentation of internal supervision reports with relevant people.

Keywords: roles; school administrator; internal supervision

บทนำ (Introduction)

การศึกษาเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญในการพัฒนามนุษย์ให้มีคุณภาพตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในมาตรา 6 บัญญัติไว้ว่าการจัดการศึกษามุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้คู่คุณธรรม จริยธรรมและส่งเสริมวัฒนธรรมของมนุษย์สู่การดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตราที่ 22 ที่กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องยึดถือผู้เรียนเป็นสำคัญสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา ทั้งนี้การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานจะต้องมีการนิเทศ กำกับและติดตามอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานนั้นสอดคล้องกับแผนการศึกษาชาติ พุทธศักราช 2560-2579 โดยมีจุดประสงค์สำคัญในการพัฒนาผู้ที่อยู่ในวัยเรียนให้มีความรู้ ความสามารถและดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดนโยบายประจำปีงบประมาณ 2565 เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมที่จะเข้าสู่ยุคของการเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาของประเทศครั้งสำคัญที่จะพัฒนา

ประชากรในวัยเรียนทุกคน และทุกกลุ่มเป้าหมายให้มีความพร้อมทั้งกาย ใจสติปัญญาและมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย (วรรณยุกต์ ชาลีรักษ์, 2564: 5)

การนิเทศการศึกษามีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาอย่างยิ่ง เพราะเป็นการช่วยเหลือสนับสนุน ส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีความสามารถในการพัฒนางานในวิชาชีพของตนเองให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อันจะช่วยให้ครูเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพ รวมทั้งส่งผลถึงผู้เรียนและคุณภาพการศึกษา (ยุพิน ยืนยง, 2553: 38) ซึ่งสอดคล้องกับ ศรีนัยภัทร์ อินทรรักษาทรัพย์ (2558: 13) ที่กล่าวถึงการนิเทศการศึกษาว่าเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันประสานงานช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ปฏิบัติการเพื่อส่งเสริมสนับสนุนและนำให้คำปรึกษาซึ่งกันและกันในการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน ทำให้การศึกษามีประสิทธิภาพเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา และการช่วยเหลือแนะนำและส่งเสริมสนับสนุนโดยผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรในสถานศึกษาทุกคนและทุกฝ่ายได้ร่วมมือในการดำเนินงาน นิเทศภายในสถานศึกษา มีวัตถุประสงค์หลักเพิ่มพูนประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ อันนำมาซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพ (ชาญชัย อาจิมสมาจาร, 2553: 17) การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นการให้ความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนในโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จตามมาตรฐานวิชาชีพสู่ความเป็นครูมืออาชีพ ซึ่งการนิเทศการสอนที่สามารถเห็นผลได้อย่างเป็นรูปธรรมต้องอาศัยกระบวนการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศเพื่อที่จะพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนของครู การนิเทศที่มุ่งแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบจะสามารถยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนผ่านการปฏิบัติงานของครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ (อภิสร่า กังสังข์, 2561: 2)

จากการติดตามผลการดำเนินงานนิเทศการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรดิตถ์ ที่ผ่านมายังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร จากรายงานการประเมินตนเอง (Self-Assessment Report: SAR) ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรดิตถ์คุณภาพผู้เรียนน้อยกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ ทั้งนี้จากการวิเคราะห์สาเหตุ พบว่าบางโรงเรียนมีการดำเนินการประกันคุณภาพภายในยังไม่เป็นไปตามแนวทางที่กำหนด โดยบางแห่งไม่มีการกำหนดเกณฑ์การประเมินในแต่ละประเด็นการพิจารณาหรือมีการกำหนดเกณฑ์แต่ไม่มีความชัดเจนและมีการกำหนดค่าเป้าหมายไม่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพหรือบริบทของโรงเรียน และสำนัก/กองการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังไม่มีการดำเนินการส่งเคราะห์รายงานการประเมินตนเอง (SAR) ของโรงเรียนในสังกัดตามแนวทางที่กำหนด มีสาเหตุมาจากครูบางคนขาดประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอน ไม่มีความมุ่งมั่นและมีภาระงานที่ล้นมือ อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษายังขาดการชี้แนะ ส่งเสริมสนับสนุน ให้คำปรึกษา แนะนำ รวมถึงการสร้างขวัญกำลังใจศึกษานิเทศก์ขาดการกำกับดูแลอย่างจริงจัง (หนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ที่ มท 0816.3/ว 864 ลงวันที่ 27 เมษายน 2564) ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น พบว่า ครู ผู้บริหารและศึกษานิเทศก์ มีส่วนสำคัญที่ผลักดันการนิเทศภายในสถานศึกษาให้บรรลุผล สถานศึกษาจัดกิจกรรมการนิเทศไม่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันของสถานศึกษาและอาจไม่ได้เกิดจากความต้องการของบุคลากรในสถานศึกษาตลอดจนทั้งการนิเทศภายในสถานศึกษายังขาดการนิเทศแบบจริงจังและต่อเนื่องและเนื่องจากที่ผ่านมาทางกองการศึกษา เทศบาลเมืองอุดรดิตถ์ ไม่มีตำแหน่งศึกษานิเทศก์มาปฏิบัติหน้าที่ให้คำปรึกษา แนะนำ และชี้แนะแนวทางการนิเทศ

การศึกษากับโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์ ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์ ต้องทำหน้าที่หลักในการนิเทศภายในสถานศึกษาของตนเอง

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า การนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาสภาพปัญหาของการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรดิตถ์ และศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการนิเทศภายในโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรดิตถ์ เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาจะสามารถนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์ในด้านการพัฒนา การนิเทศการศึกษาในสถานศึกษาของตนเอง ประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ด้วยการนิเทศ การวางแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ซึ่งจะส่งผลเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการนิเทศภายในของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรดิตถ์
2. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการนิเทศภายในของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรดิตถ์

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method) มีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เป็นการศึกษาความต้องการจำเป็นในการนิเทศภายในและบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการนิเทศภายในของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรดิตถ์ ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความต้องการจำเป็นในการนิเทศภายใน ด้านการวางแผนการนิเทศภายใน ด้านการปฏิบัติตามแผนการนิเทศภายใน และด้านการประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายใน

1.2 ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ได้แก่ โรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรดิตถ์ ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 13 คน และครู จำนวน 546 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 559 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ได้แก่ โรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวน 13 โรงเรียน ได้มาโดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 13 คน และครู จำนวน 224 รวมทั้งสิ้น จำนวน 237 คน

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2 ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ศึกษาพิเศษ จำนวน 3 คน ครู จำนวน 2 คน และคณาจารย์ จำนวน 1 คน

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

เป็นการศึกษาโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวน 13 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรดิตถ์ โรงเรียนเทศบาลท่าอิฐ โรงเรียนเทศบาลวัดคลองโพธิ์ โรงเรียนเทศบาลวัดท้ายตลาด(กวีธรรมสาร) โรงเรียนเทศบาลวัดไผ่ล้อม โรงเรียนเทศบาลวัดหนองผา โรงเรียนเทศบาลวัดเกษมจิตตาราม โรงเรียนอนุบาลเมืองอุดรดิตถ์ โรงเรียนพนมมาศพิทยากร โรงเรียนเทศบาลหัวดง (ป.พิทักษ์) โรงเรียนร่วมจิตวิเทศศึกษา โรงเรียนอนุบาลร่วมจิตวิเทศศึกษาและโรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลจริม

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ตั้งแต่ ตุลาคม 2565-สิงหาคม 2566

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลมี 2 ชนิด ได้แก่

2.1 แบบสอบถามใช้เก็บรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีค่าความตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.8 กับ 1.0 และมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.983 ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist) ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 สอบถามสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็น มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความต้องการจำเป็นในการนิเทศภายใน ด้านการวางแผนการนิเทศภายใน ด้านการปฏิบัติตามแผนการนิเทศภายในและด้านการประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายใน

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด

2.2 แบบสัมภาษณ์ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบ่งออกเป็น 2 ตอน ซึ่งตอนที่ 1 เป็นข้อมูลสถานภาพของกลุ่มเป้าหมายและตอนที่ 2 เป็นกรอบประเด็น สัมภาษณ์โดยนำค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index : PNI) ลำดับที่ 1-3 ในแต่ละด้านของการนิเทศภายในของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรดิตถ์ มาเป็นประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ เพื่อหาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการนิเทศภายในของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรดิตถ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

3.1 ขออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ เพื่อขอความร่วมมือไปยังผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรดิตถ์ ในการออกหนังสือขออนุญาต ให้ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.2 นำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้บริหารสถานศึกษาและครูของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรดิตถ์ ส่งให้แก่โรงเรียนที่จะเก็บข้อมูลพร้อมแบบสอบถามที่จะใช้เก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในระหว่างเดือน มกราคม 2566 ถึงเดือน มีนาคม 2566 ได้ข้อมูลกลับคืนมา ร้อยละ 100

3.3 ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากสถานศึกษาและตรวจสอบความถูกต้อง ถ้ามีการตอบแบบสอบถามไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยจะทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมให้ครบถ้วนเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการนิเทศภายในของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานี ดังนี้

3.4 ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเข้าสัมภาษณ์จากกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษาในเทศก์ ครูและคณาจารย์ในมหาวิทยาลัย

3.5 ผู้วิจัยเตรียมการสัมภาษณ์โดยเตรียมอุปกรณ์ที่ใช้ในการสัมภาษณ์ให้พร้อม นัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ที่จะสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้าพร้อมส่งประเด็นที่จะสัมภาษณ์ให้กลุ่มเป้าหมาย

3.6 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ตามที่นัดหมายในเดือนพฤษภาคม 2566 ขออนุญาตบันทึกเทปสัมภาษณ์และยุติการสัมภาษณ์เมื่อช่วงเวลาที่เหมาะสมและประเด็นที่ต้องการสัมภาษณ์ครบหรือเกือบครบ แล้วรีบถอดเทปบันทึกการสัมภาษณ์บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการนิเทศภายใน เพราะจะไม่ทำให้หลงลืมประเด็นรายละเอียดต่าง ๆ ที่ได้รับการสัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาดำเนินการ ดังนี้

4.1 ข้อมูลจากแบบสอบถามสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นการนิเทศภายในของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานี วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index : PNI) และการวิเคราะห์เนื้อหา

4.2 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 9 คน นำมาวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ดำเนินการจัดกลุ่มและเรียบเรียงข้อมูลโดยการจัดลำดับเนื้อหาที่ต้องการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสังเคราะห์ ประยุกต์ใช้ข้อมูลที่รวบรวมได้ผนวกกับแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสรุปบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการนิเทศภายในของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานี

ผลการวิจัย (Research Results)

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาค้นหาความต้องการจำเป็นการนิเทศภายในของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานี ดังตารางดังนี้

ความต้องการจำเป็นการนิเทศภายใน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานี	สภาพที่ เป็นอยู่	สภาพที่ ควรจะเป็น	PNI	ลำดับ PNI
1. ด้านความต้องการจำเป็นการนิเทศภายใน	3.858	4.679	0.213	4
2. ด้านการวางแผนการนิเทศภายใน	3.990	4.893	0.226	2
3. ด้านการปฏิบัติตามแผนการนิเทศภายใน	4.034	4.911	0.217	3
4. ด้านการประเมินผลและรายงานผลการ นิเทศภายใน	3.941	4.877	0.237	1

ความต้องการจำเป็นการนิเทศภายใน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรดิตถ์ เฉลี่ยรวม	สภาพที่ เป็นอยู่	สภาพที่ ควรจะเป็น	PNI	ลำดับ PNI
	3.956	4.840		

จากตารางพบว่า ความต้องการจำเป็นการนิเทศภายในของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรดิตถ์ พบว่ามีความต้องการจำเป็นเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการประเมินผล และรายงานผลการนิเทศภายใน ด้านการวางแผนการนิเทศภายใน ด้านการปฏิบัติตามแผนการนิเทศภายใน และด้านความต้องการจำเป็นการนิเทศภายใน ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการนิเทศภายในของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรดิตถ์ เป็นดังต่อไปนี้

2.1 ด้านความต้องการจำเป็นการนิเทศภายใน ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกมีส่วนร่วมในการวางแผนการนิเทศภายใน มีคณะกรรมการพัฒนาการนิเทศภายใน โดยมีผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสมาคมผู้ปกครอง ครู กองการศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ร่วมกันกำหนดประเด็นการนิเทศภายใน วางแผนกำหนดระยะเวลา รูปแบบการนิเทศแบบกัลยาณมิตร ให้ความช่วยเหลือนำไปสู่การพัฒนา การเรียนการสอนต่อไป มีข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน มีการจัดทำคู่มือการนิเทศภายใน โดยกำหนดปฏิทินการนิเทศ แนวทางการนิเทศ วิธีการ รูปแบบ การประเมินผลการนิเทศ และจัดทำเครื่องมือในการประเมินผลเพื่อนำผลจากการประเมินมาจัดทำสารสนเทศ เมื่อเสร็จสิ้นโครงการแล้ว ให้สรุปและจัดทำสรุปเล่มรายงานให้เป็นปัจจุบันทุกปีการศึกษาและให้สรุปผลรายงานในที่ประชุมให้คณะครูและคณะกรรมการสถานศึกษาให้รับทราบ ผู้นิเทศสร้างความเข้าใจถึงขั้นตอนการนิเทศภายในแก่ผู้รับการนิเทศ มีการประชุมและวางแผนกำหนดขั้นตอนการนิเทศภายใน และกระบวนการ PLC สร้างความเข้าใจร่วมกัน

2.2 ด้านการวางแผนการนิเทศภายใน ผู้บริหารสถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายในที่มาจากผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้อำนวยการกองการศึกษาและศึกษานิเทศก์สังกัดอื่น ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาและภาคีเครือข่าย คณะกรรมการที่แต่งตั้งต้องเข้าใจหลักการนิเทศอย่างแท้จริง มีความรู้ความสามารถในเรื่องที่จะนิเทศและสามารถสะท้อนผลการนิเทศเพื่อต่อยอดการพัฒนาได้ จัดประชุมทุกฝ่ายทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง กำหนดแนวทางร่วมกัน โรงเรียนมีการจัดทำคู่มือการนิเทศภายในของโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย บทนำ แนวทางการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน แนวทางการประเมินผลการนิเทศ การรายงานผลการนิเทศ เครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศภายใน เพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างคณะกรรมการนิเทศภายในและผู้รับการนิเทศ คณะกรรมการนิเทศภายในของโรงเรียนร่วมกันสร้างเครื่องมือการนิเทศภายในตามวัตถุประสงค์ของการนิเทศภายใน จัดประชุมเชิงปฏิบัติการให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูได้ร่วมมือกันจัดสร้างเครื่องมือการนิเทศภายในอย่างจริงจังและความหลากหลาย สร้างแบบการประเมินการนิเทศภายในที่ครอบคลุมประเด็นการนิเทศ โดยสร้างเครื่องมือการประเมินเป็นแบบออนไลน์ ผ่านโปรแกรม Google form เพื่อสะดวกในการประเมิน เครื่องมือนิเทศนอกจากคณะกรรมการนิเทศภายในแล้ว ควรให้มีบุคคลภายนอกหรือคณะกรรมการอื่นมาประเมินให้มีข้อเสนอแนะด้วย

2.3 ด้านการปฏิบัติตามแผนการนิเทศภายใน ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการให้ผู้นิเทศได้นิเทศภายในตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในโครงการและกิจกรรมการนิเทศภายใน โดยให้เป็นไปตามปฏิทินที่

กำหนดไว้ให้ครบทุกขั้นตอน มีความหลากหลาย เช่น รูปแบบ online หรือ onsite หรือการนิเทศจากการบันทึกวิดีโอการสอนหรือจากแผนการเรียนรู้ มีการติดตามประเมินผลและพัฒนาการดำเนินการนิเทศภายใน ใช้เครื่องมือการนิเทศภายในที่หลากหลาย เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการนิเทศภายใน ที่พัฒนาขึ้นให้สอดคล้องกับบริบท ปัญหา และความต้องการของโรงเรียน เครื่องมือการนิเทศควรสอดคล้องกับวิธีการนิเทศ และวัตถุประสงค์ ผู้นิเทศควรให้คำแนะนำ คำปรึกษาแก่ผู้รับการนิเทศภายหลังการนิเทศภายใน มีกระบวนการปฏิสัมพันธ์ที่เน้นมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ ซึ่งแจ้งด้วยวาจาในรูปแบบกัลยาณมิตรและบันทึกข้อสังเกตเชิงบวกและสร้างสรรค์ การให้คำปรึกษาสะท้อนผลหลังการนิเทศมีความสำคัญและจำเป็นที่สุด ควรดำเนินการภายในวันที่ทำการนิเทศหรือภายในสัปดาห์นั้นโดยเป็นการให้ข้อมูลย้อนกลับและการ coaching ผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศร่วมกันหาทางปรับปรุงหรือพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้ดีขึ้น

2.4 ด้านการประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายใน ผู้บริหารสถานศึกษาแต่งตั้งให้คณะกรรมการ นิเทศภายในร่วมกันจัดทำเกณฑ์การประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน คณะกรรมการนิเทศผู้รับการนิเทศและผู้มีส่วนได้เสีย จะต้องร่วมกันสร้างเกณฑ์การประเมินผลการนิเทศที่กำหนดไว้ บนพื้นฐานการช่วยเหลือแนะนำ ให้การสนับสนุนให้ความร่วมมือในการดำเนินการนิเทศและสนับสนุนภาคปฏิบัติ เกณฑ์การประเมินมีความชัดเจนและต้องใช้เกณฑ์เดียวกันทั้งโรงเรียน เปิดโอกาสให้ผู้รับการนิเทศมีส่วนร่วมในการประเมินผลการนิเทศภายใน ผู้รับการนิเทศสะท้อนตนเองในการจัดการเรียนรู้ ผู้นิเทศสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้รับการนิเทศ ผู้รับการนิเทศและผู้นิเทศร่วมกันหาแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้ จัดทำรายงานและนำเสนอรายงานผลการนิเทศภายในเผยแพร่ต่อสาธารณชน ผ่านการประชุมนักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ภาควิชาเครือข่าย รวมถึงช่องทางการสื่อสารออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ของโรงเรียนและรายงานผลการนิเทศภายในต่อผู้บริหารระดับนโยบาย (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) เพื่อนำจุดเด่น จุดด้อย อุปสรรคและโอกาสมาปรับปรุง พัฒนานิเทศภายในให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลวิเคราะห์หัตถบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการนิเทศภายในของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานี มีประเด็นน่าสนใจนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นการนิเทศภายในของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานี ทั้ง 4 ด้าน พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นอันดับหนึ่ง ได้แก่ ด้านการประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายใน ทั้งนี้เป็นเพราะการประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายใน เป็นกิจกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครู ได้ร่วมกันสรุปผลการปฏิบัติตามแผน การนิเทศภายในสถานศึกษา โดยการตรวจสอบปัญหา อุปสรรค และดำเนินการแก้ไขปรับปรุงการนิเทศภายใน มีการประเมินความพึงพอใจของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ โดยนำผลที่ได้จากการประเมินผลการนิเทศไปพัฒนาปรับปรุง จัดทำเอกสารหลักฐานรายงานสรุปผลการประเมินการนิเทศภายใน พร้อมทั้งรายงานผลการนิเทศภายในต่อคณะครูและคณะกรรมการสถานศึกษาเผยแพร่ต่อสาธารณะ และมีการยกย่อง เชิดชูเกียรติผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศที่เป็นแบบอย่างที่ดีของการนิเทศภายใน เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาจริย์ หงส์แก้ว (2563: 104) ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 พบว่า การตรวจสอบความสำเร็จของการดำเนินงาน โดยกำหนดวิธีการและเกณฑ์การประเมินผลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และ

เป้าหมายในการนิเทศเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการประเมินผลการนิเทศโดยรวบรวมข้อมูลเพื่อสรุปปัญหาและอุปสรรค ประชุมร่วมกันหลังปฏิบัติการนิเทศ ร่วมกันวิพากษ์และวิเคราะห์การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ประเมินผลการดำเนินการนิเทศให้เป็นไปตามแผนงานที่กำหนด นำผลการประเมินมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับเกณฑ์วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ประเมินผลสัมฤทธิ์จากการพัฒนาของครูและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนักเรียน นำข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลไปใช้ในการพัฒนา ปรับปรุงการนิเทศให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดต่อไป

2. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการนิเทศภายในของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานี ทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

2.1 บทบาทด้านความต้องการจำเป็นการนิเทศภายใน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้มีคณะกรรมการพัฒนาการนิเทศภายใน โดยมีผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสมาคมผู้ปกครอง ครู กองการศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ร่วมกันกำหนดประเด็นการนิเทศภายใน วางแผนกำหนดระยะเวลา รูปแบบการนิเทศแบบกัลยาณมิตร ให้ความช่วยเหลือนำไปสู่การพัฒนาการเรียนการสอน โรงเรียนต้องมีข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน มีการจัดทำคู่มือการนิเทศภายใน โดยกำหนดปฏิทินการนิเทศ แนวทางการนิเทศ วิธีการ รูปแบบ การประเมินผลการนิเทศและจัดทำเครื่องมือในการประเมินผลเพื่อนำผลจากการประเมินมาจัดทำสารสนเทศ สรุปและจัดทำรูปเล่มรายงานในที่ประชุมให้คณะครูและคณะกรรมการสถานศึกษาให้รับทราบ ให้ผู้นิเทศสร้างความเข้าใจถึงขั้นตอนการนิเทศภายในแก่ผู้รับการนิเทศ มีกระบวนการ PLC สร้างความเข้าใจร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับ ปาจารย์ หงษ์แก้ว (2563: 98) ได้กล่าวว่า การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการนิเทศ หมายถึง การสำรวจสภาพที่เป็นจริง ปัญหาและอุปสรรค สำรวจข้อมูลตามตัวบ่งชี้ตามมาตรฐานด้านต่างๆ ของโรงเรียน และประเมินความต้องการของครู ความต้องการของนักเรียน ความต้องการของชุมชน และความต้องการของโรงเรียน ซึ่งจะนำไปสู่การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา การกำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหาและการดำเนินการตามความต้องการ โดยมีเป้าหมายที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนและสอดคล้องกับงานวิจัยของ จริยาภรณ์ เรืองเสน (2563: 29) ได้กล่าวถึง ข้อมูลสารสนเทศ สภาพปัญหาและความต้องการ หมายถึง การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการของสถานศึกษาการวิเคราะห์นโยบายต้นสังกัด การจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาที่เกี่ยวกับการนิเทศภายในสถานศึกษา การเข้าใจถึงหลักการเหตุผล ขั้นตอนการนิเทศภายในสถานศึกษา

2.2 บทบาทด้านการวางแผนการนิเทศภายใน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายในที่มาจากผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้อำนวยการกองการศึกษาและศึกษานิเทศก์ สังกัดอื่น ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาและภาคีเครือข่ายที่เข้าใจหลักการนิเทศอย่างแท้จริง มีความรู้ความสามารถในเรื่องที่จะนิเทศและสามารถสะท้อนผลการนิเทศเพื่อต่อยอดการพัฒนาได้ มีการจัดทำคู่มือการนิเทศภายใน เพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างคณะกรรมการนิเทศและผู้รับการนิเทศ คณะกรรมการนิเทศผู้บริหารสถานศึกษาและครูได้ร่วมมือกันจัดสร้างเครื่องมือการนิเทศภายในอย่างจริงจังและมีความหลากหลาย สร้างแบบการประเมินการนิเทศภายในที่ครอบคลุมประเด็นการนิเทศเป็นแบบออนไลน์ ผ่านโปรแกรม Google form เพื่อสะดวกในการประเมิน เครื่องมือนิเทศนอกจากคณะกรรมการนิเทศภายใน ควรให้มีบุคคลภายนอกหรือคณะกรรมการอื่นมาประเมินให้มีข้อเสนอแนะด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ มาริสา ทองคำ (2560: 113) กล่าวว่า สถานศึกษาควรจัดทำปฏิทินการปฏิบัติการนิเทศการศึกษารายสัปดาห์ไว้ในโครงการ

นิเทศและแผนปฏิบัติการของโรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโครงการการนิเทศจะใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานที่ทุกฝ่ายมีความเข้าใจตรงกันมีจุดมุ่งหมายเดียวกันเพราะทุกฝ่ายได้ประชุมหารือร่วมกันในการทำโครงการ ทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยมีการตั้งคณะกรรมการการดำเนินงานนิเทศภายใน ผู้บริหารและคณะกรรมการร่วมวิเคราะห์ปัญหา เก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานให้ครอบคลุมทุกด้าน จัดทำปฏิทินการนิเทศที่ชัดเจนและสามารถปฏิบัติงานได้ตามเป้าหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิรุทธ์ นันทมาศวังนรา (2560: 104) พบว่า มีการกำหนดแผนการนิเทศภายในของสถานศึกษา มีการประชุมคณะครูเพื่อร่วมกันวางแผนวิเคราะห์สภาพปัญหาที่พบ มีการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของคณะครูในโรงเรียน มีการจัดทำปฏิทินปฏิบัติงานนิเทศภายใน ในรูปตารางรายสัปดาห์/รายเดือน มีการจัดทำแผนงาน/โครงการนิเทศภายในที่เหมาะสมกับสภาพบริบทของโรงเรียนเพื่อใช้เป็นแนวทางการดำเนินงาน มีการกำหนดกิจกรรม รายละเอียด เป้าหมายและตัวบ่งชี้การนิเทศภายใน และมีการสรุปผลการวางแผนและกำหนดทางเลือกในการดำเนินงานนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ ตามลำดับ

2.3 บทบาทด้านการปฏิบัติตามแผนการนิเทศภายใน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาให้ผู้นิเทศดำเนินการนิเทศให้เป็นไปตามปฏิทินที่กำหนด ตามวัตถุประสงค์ ให้ครบทุกขั้นตอนกระบวนการ มีความหลากหลาย เช่น รูปแบบ online หรือ onsite หรือการนิเทศจากการบันทึกวีดิโอการสอนหรือจากแผนการเรียนรู้ มีการติดตามประเมินผลและพัฒนาการดำเนินการ เครื่องมือการนิเทศตรวจสอบสอดคล้องกับวิธีการนิเทศ และวัตถุประสงค์ ผู้นิเทศควรให้คำแนะนำ คำปรึกษาแก่ผู้รับการนิเทศภายในหลังการนิเทศ มีกระบวนการปฏิสัมพันธ์ที่เน้นมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ ชี้แจงด้วยวาจา บันทึกข้อสังเกตเชิงบวกและสร้างสรรค์ ควรดำเนินการภายในวันที่ทำการนิเทศหรือภายในสัปดาห์นั้นโดยเป็นการให้ข้อมูลย้อนกลับและการ coaching ผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศร่วมกันหาทางปรับปรุงหรือพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้ดีขึ้น ซึ่งประภาภรณ์ พลรักษ์ (2560: 112) กล่าวว่า มีคณะกรรมการนิเทศภายในสถานศึกษา ซึ่งจะเป็นผู้ประสานงานระหว่างผู้บริหารสถานศึกษากับครูผู้สอน ช่วยให้การดำเนินงานการนิเทศเป็นไปตามปฏิทินการนิเทศ อีกทั้งยังช่วยทำความเข้าใจเกี่ยวกับสื่อและเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศ ตลอดจนคณะกรรมการนิเทศนั้นควรจัดอบรมเพื่อพัฒนาผู้นิเทศและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้นิเทศ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธารทิพย์ ด้ายศ (2561: 122) พบว่า โรงเรียนจัดประชุมชี้แจงบทบาทของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ผู้บริหารสถานศึกษากำกับ ติดตาม การปฏิบัติงานพร้อมทั้งสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ สร้างขวัญและกำลังใจให้ครูผู้สอนมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติการสอน มีความศรัทธาในวิชาชีพครูอย่างแท้จริง ดำเนินกิจกรรมการนิเทศโดยตรง เช่น การสังเกตการณ์สอน การสาธิตการสอน การสนทนาทางวิชาการ

2.4 บทบาทด้านการประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายใน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาให้คณะกรรมการนิเทศ ผู้รับการนิเทศและผู้มีส่วนได้เสีย ร่วมกันสร้างเกณฑ์การประเมินผลการนิเทศที่กำหนดไว้บนพื้นฐานการช่วยเหลือแนะนำ ให้การสนับสนุนให้ความร่วมมือในการดำเนินการนิเทศและสนับสนุนภาคปฏิบัติ เกณฑ์การประเมินมีความชัดเจนและต้องใช้เกณฑ์เดียวกันทั้งโรงเรียน เปิดโอกาสให้ผู้รับการนิเทศมีส่วนร่วมในการประเมินผลการนิเทศภายใน และร่วมกันหาแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้ จัดทำรายงานผลการนิเทศภายในเผยแพร่ต่อสาธารณชน ผ่านการประชุมนักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ภาควิชา ภาควิชา วิทยาลัย รวมถึงช่องทางการสื่อสารออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ของโรงเรียนและรายงานต่อผู้บริหารระดับนโยบาย (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) เพื่อนำจุดเด่น จุดด้อย อุปสรรคและโอกาสมาปรับปรุงพัฒนาการนิเทศภายในให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

(2562: 27) ได้กล่าวถึง การประเมินผลและรายงานผล หมายถึง การสรุปรายงานผลการดำเนินงาน และนำผลไปใช้ปรับปรุงพัฒนาโดยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ผลการดำเนินงาน คัดเลือกผลงานที่เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) มอบรางวัล และจัดเวทีเผยแพร่การดำเนินงานตามบริบทของโรงเรียนและรายงานผลและเผยแพร่การดำเนินงานนี้เทศต่อผู้เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สายวินิตย์ ดวงสนาม (2561: 101) พบว่า หลังจากการนิเทศสิ้นสุดผู้นิเทศมีการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ครูผู้รับการนิเทศทันที เพื่อทราบถึงการปฏิบัติงานทางด้านการเรียนการสอนของครูผู้รับการนิเทศ บอกถึงจุดเด่นจุดด้อย แล้วนำปัญหาที่ได้ไปหาแนวทางการแก้ไขต่อไป

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการนิเทศภายในของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรดิตถ์ สามารถนำมารวบรวมและสังเคราะห์เป็นบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการนิเทศภายในของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรดิตถ์ ได้ 4 ด้าน ได้แก่ **ด้านความต้องการจำเป็นการนิเทศภายใน** มีคณะกรรมการพัฒนาการนิเทศภายในร่วมกันกำหนดประเด็นการนิเทศภายใน วางแผนกำหนดระยะเวลา รูปแบบการนิเทศ มีข้อมูลสารสนเทศที่ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน มีการจัดทำคู่มือการนิเทศภายใน จัดทำเครื่องมือในการประเมินผลและจัดทำรูปแบบรายงานให้ที่ประชุมให้คณะครูและคณะกรรมการสถานศึกษาให้รับทราบ สร้างความเข้าใจร่วมกัน **ด้านการวางแผนการนิเทศภายใน** ผู้บริหารสถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายในที่มาจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาและภาคีเครือข่ายที่เข้าใจหลักการนิเทศ มีการจัดทำคู่มือการนิเทศภายใน สร้างแบบการประเมินการนิเทศภายในที่ครอบคลุมประเด็นการนิเทศเป็นแบบออนไลน์ เพื่อสะดวกในการประเมิน **ด้านการปฏิบัติตามแผนการนิเทศภายใน** ผู้บริหารสถานศึกษาให้การนิเทศเป็นไปตามปฏิทินที่กำหนด มีความหลากหลาย มีการติดตามประเมินผล ให้คำแนะนำแก่ผู้รับการนิเทศภายหลังการนิเทศ บันทึกข้อสังเกตเชิงบวกและสร้างสรรค์ ควรดำเนินการภายในวันที่ทำการนิเทศหรือภายในสัปดาห์นั้นโดยเป็นการให้ข้อมูลย้อนกลับและการ coaching **ด้านการประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายใน** คณะกรรมการนิเทศ ผู้รับการนิเทศ ร่วมกันสร้างเกณฑ์การประเมินผลการนิเทศ เกณฑ์การประเมินมีความชัดเจน ร่วมกันหาแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้ จัดทำรายงานผลการนิเทศภายในเผยแพร่ต่อสาธารณชน เช่น การประชุมผู้ปกครอง เว็บไซต์โรงเรียนและรายงานต่อผู้บริหารระดับนโยบาย (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น)

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่าด้านที่มีความต้องการจำเป็นอันดับหนึ่ง ได้แก่ ด้านการประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายใน ดังนั้น เพื่อให้การนิเทศภายในของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรดิตถ์ ประสบผลสำเร็จ โรงเรียนต้องให้คณะกรรมการนิเทศและผู้รับการนิเทศ ร่วมกันสร้างเครื่องมือนิเทศตามกิจกรรมการนิเทศที่กำหนดไว้ บนพื้นฐานการช่วยเหลือ แนะนำ สนับสนุนให้มีความร่วมมือในการดำเนินการนิเทศ และสนับสนุนภาคปฏิบัติ เพื่อให้การนิเทศภายในดำเนินไปอย่างมีคุณภาพ

2. ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัย พบว่า ด้านการประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายใน มีความต้องการจำเป็นอันดับหนึ่ง ดังนั้นควรมีการวิจัยการพัฒนารูปแบบการประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายในของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรดิตถ์

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. หนังสือ ที่ มท 0816.3/ว 864 ลงวันที่ 27 เมษายน 2564
- จริยาภรณ์ เรืองเสน. (2563). แนวทางพัฒนาระบบการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- ชาญชัย อาจิณสมมาตร. (2553). การนิเทศการศึกษา. ปัตตานี: สถาบันเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการ.
- ธารทิพย์ ด้ายศ. (2561). การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- นิรุทธิ์ นันทมาศวังนรา. (2560). รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- ประภาภรณ์ พลรักษ์. (2560). แนวทางการส่งเสริมกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. สารนิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ปาจริย์ หงษ์แก้ว. (2563). การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- มาริสาทองคำ. (2560). แนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษาของอำเภอศรีนครินทร์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ยุพิน ยืนยง. (2553). การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครู เขตการศึกษา 5 นครราชสีมา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและการสอน. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วรญาณภรณ์ ชาลีรักษ์. (2564). การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายการติดตามการบริหารจัดการการศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- ศรัณย์ภัทร์ อินทรรักษาทรัพย์. (2558). แนวทางการพัฒนการนิเทศภายในของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

- สายวินิตต์ ดวงสนาม. (2561). การนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). แนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยใช้ห้องเรียนเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน. กรุงเทพฯ: หน่วยงานศึกษานิเทศก์สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- อภิสร่า กังสังข์. (2561). บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา. สารนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

